

Yangi O‘zbekistonning xalqaro va mintaqaviy tashkilotlar bilan hamkorligi
Сотрудничество нового Узбекистана с международными и
региональными организациями
Cooperation of the new Uzbekistan with international and regional
organizations

Madraximova Gulshanoy Sotiboldieva

O‘R Qurolli Kuchlari Akademiyasi

Milliy iftixor va harbiy vatanparvarlik

kafedrasi professori

Annotatsiya

Mazkur maqola bugungi kunda Yangi O‘zbekistonning xalqaro va mintaqaviy tashkilotlar doirasida ko‘p tomonlama diplomatiyasini mustahkamlashi, bunday holatda jahon miqyosida yuz berayotgan globallashuv jarayonlari bilan bog‘liq holda, o‘z nufuzini oshirib borayotganligi yoritilgan va mamlakatimizning xalqaro maydondagi nufuzini asrab qolish masalalarining dolzarbligi muhokama qilingan.

Kalit so‘zlar: Yangi O‘zbekiston, rezolyutsiya, sammit, barqarorlik, xavfsizlik, hamdo‘stlik, islohot, davlat, jamiyat, jahon hamjamiyati, xalqaro tashkilotlar, siyosiy faollik.

Аннотация

В данной статье освещается укрепление многосторонней дипломатии Узбекистана в рамках международных и региональных организаций, повышение его авторитета в связи с глобализационными процессами, происходящими в данном случае в мировом масштабе, и обсуждается актуальность вопросов сохранения авторитета нашей страны на международной арене.

Ключевые слова: новый Узбекистан, резолюция, саммит, стабильность, безопасность, Содружество, реформы, государство, общество, мировое сообщество, международные организации, политическая активность.

Annotation

This article today highlights the strengthening of multilateral diplomacy of the New Uzbekistan within the framework of international and regional organizations, increasing its prestige in connection with the globalization processes taking place on a global scale in this case, and discusses the relevance of the issues of preserving the prestige of our country in the international arena.

Keywords: New Uzbekistan, resolution, summit, stability, security, Commonwealth, reform, state, Society, world community, international organizations, political activism.

Kirish

Bugungi kunga kelib jahon hamjamiyatining teng huquqli a'zosi sifatida tobora barqaror rivojlanayotgan Yangi O'zbekistonning xalqaro imidji tobora yuksalib borayotganligi barchamizga ma'lum. Jahon miqyosida 200 dan ortiq mamlakatning so'nggi yillardagi rivojlanish sur'ati bilan taqqoslaydigan bo'lsak, O'zbekiston nafaqat iqtisodiy, balki siyosiy barqarorlik va rivojlanish dinamikasi jihatdan ham katta marralarga erishmoqda. Inson huquqlaridan tortib, so'z erkinligi, vijdon erkinligi, siyosiy faollik, siyosiy madaniyatning yuksalishi kabi ko'rsatkichlar borasida ham O'zbekiston ilgarilab bormoqda.

Aytish mumkinki, O'zbekistonning nufuzli xalqaro va mintaqaviy tashkilotlar – Birlashgan Millatlar Tashkiloti (BMT), Yevropada xavfsizlik va hamkorlik tashkiloti (YeXHT), Mustaqil davlatlar hamdo'stligi (MDH), Shanxay hamkorlik tashkiloti (SHHT), Islom hamkorlik tashkiloti, Turkiy davlatlar tashkiloti va Iqtisodiy hamkorlik tashkiloti (IHT) kabilar bilan ko'p tomonlama diplomatiyasi hamda xalqaro xavfsizlik va mintaqaviy rivojlanishning dolzarb muammolarini hal etish borasidagi tashabbuslari jahon hamjamiyati tomonidan qo'llab-quvvatlanmoqda¹.

Jumladan, Prezident Shavkat Mirziyoyev BMT Bosh Assambleyasining 72-sessiyasida ilgari surgan tashabbuslari natijasida Markaziy Osiyo davlat rahbarlarining Maslahat uchrashuvi yo'lga qo'yildi. Shuningdek, 2018-yilda BMT Bosh Assambleyasining "Markaziy Osiyo mintaqasida tinchlik, barqarorlik va izchil taraqqiyotni ta'minlash bo'yicha mintaqaviy va xalqaro hamkorlikni mustahkamlash" rezolyutsiyasi va "Ma'rifat va diniy bag'rikenglik" deb nomlangan maxsus rezolyutsiyasi qabul qilindi, hamda BMT shafeligida Orolbo'yi mintaqasida inson xavfsizligini ta'minlash bo'yicha ko'p tomonlama Trast fondi faoliyati joriy qilindi. Bundan tashqari, O'zbekiston tomonidan Orolbo'yi mintaqasini ekologik innovatsiya va texnologiyalar hududi, deb e'lon qilish bo'yicha bildirgan taklifi asosida 2021-yilning 18-may kuni BMT Bosh Assambleyasining maxsus rezolyutsiyasi qabul qilinishi xalqaro darajada ilgari surilayotgan tashabbuslarning amaliy natijasi bo'ldi.

¹<http://nhrc.uz/oz/news/ozaro-ishonch-va-manfaatli-aloqalarni-rivojlantirishga-qaratilgan-takliflar-ilgari-surildi>.

Shuningdek, mamlakat tarixida birinchi marta O‘zbekiston 2020 yilda MDH raisligini qabul qildi. Ko‘p tomonlama hamkorlikni izchil kengaytirish va samaradorligini oshirish raislikning asosiy ustuvor yo‘nalishi sifatida belgilanib, qisqa muddatda O‘zbekistonning mazkur xalqaro tashkilotga raisligining konsepsiyasi va uni amalga oshirish bo‘yicha harakatlar rejasi ishlab chiqildi².

Shuni ta’kidlash joizki, SHHT O‘zbekistonning har tomonlama diplomatiyasi tizimida alohida o‘rin tutadi. Mamlakatimiz mazkur tashkilotning oltita ta’sischi davlatlaridan biri sifatida uning asosiy tamoyillari va ta’sis hujjatlarini ishlab chiqish, institutsional asoslarini yaratish va rivojlantirishda faol ishtirok etdi. Shuningdek, Yangi O‘zbekiston tashqi siyosatining ustuvor yo‘nalishlari tizimida SHHT ochiq, pragmatik va keng ko‘lamli manfaatli hamkorlik yo‘lini amalga oshirish nuqtai nazaridan ko‘p tomonlama platforma sifatida har qachongidan ham muhim ahamiyatga ega.

Bu jarayonda O‘zbekistonning Shanxay hamkorlik tashkiloti faoliyatidagi ishtiroki alohida ahamiyat kasb etadi. 2024- yilning 4 iyul kuni Qozog‘istonning Ostona shahrida bo‘lib o‘tgan Shanxay hamkorlik tashkiloti Davlat rahbarlari kengashining navbatdagi majlisi va “SHHT plyus” formatidagi uchrashuv doirasida ham tashkilotning o‘tgan vaqt davomidagi faoliyati tahlil qilindi, tashkilotga a’zo mamlakatlar taraqqiyotini yuksaltirishga qaratilgan bir qator tashabbuslar ilgari surildi.

Xususan, davlatimiz rahbari o‘z nutqida ushbu sammit xalqaro vaziyat keskinlashayotgan bir sharoitda tashkil etilganligini ta’kidlab, hozirda dunyo sahnasida yangi vayronkor mojarolar paydo bo‘layotgani, global va mintaqaviy xavfsizlikka xavf va tahdidlar kuchayib borayotganiga to‘xtalib o‘tdi. Oqibatda xalqaro huquq me’yorlari va tamoyillari tez-tez buzilayotgani, tobora kuchayib borayotgan inqiroz va muammolarni hal qilish bo‘yicha jahon hamjamiyatida mavjud vositalar afsuski, o‘zining samaradorligini yo‘qotib borayotganiga e’tiborini qaratdi³.

Davlatimiz tomonidan 2017-2021 yillar davomida xalqaro moliya institutlari va savdo tashkilotlari – Jahon banki, Xalqaro valyuta fondi, Osiyo taraqqiyot banki, Islom taraqqiyot banki, Jahon savdo tashkiloti va boshqalar bilan hamkorlikni kengaytirishga alohida ahamiyat qaratib kelinmoqda. Shu o‘rinda, Yevropa tiklanish

² <https://president.uz>.

³ <http://nhrc.uz/oz/news/ozaro-ishonch-va-manfaatli-aloqalarni-rivojlantirishga-qaratilgan-takliflar-ilgari-surildi>.

va taraqqiyot banki bilan hamkorlikning tiklanganligi muhim voqea bo'lib, buning natijasida mamlakatda qator ijtimoiy loyihalarni ham moliyalashtirish imkoniyati ta'minlandi.

Islom taraqqiyot banki (ITB) Boshqaruvchilari kengashi yillik anjumanining 2021 yilda Toshkent shahrida tashkil etilganligi muhim ahamiyatga ega. Mazkur xalqaro anjumanga tashrif buyurgan ITB rahbari O'zbekiston Prezidenti bilan uchrashib, muzokaralarda ko'p qirrali sheriklikni kengaytirish istiqbollari, xususan, 2022-2025 yillarga mo'ljallangan yangi hamkorlik dasturini qabul qilish hamda Toshkentda Bankning to'laqonli vakolatxonasini ishga tushirish kabi masalalar muhokama qilingan edi.

Ta'kidlash joizki, O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha "Harakatlar strategiyasi" doirasida mamlakatimizda izchil amalga oshirilgan islohotlar o'z samarasini ko'rsatib, xususan, tashqi siyosat yo'nalishida erishilgan natijalar "2022–2026 yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning Taraqqiyot strategiyasi"ga mustahkam poydevor bo'ldi. Qolaversa, amalga oshirilayotgan ichki va tashqi siyosatdagi ijobiy o'zgarishlar mustaqil O'zbekistonning xalqaro maydondagi nufuzi ortishiga xizmat qilmoqda.

Taraqqiyot strategiyasining "ochiq, pragmatik va faol tashqi siyosat olib borish"ga oid bir qator strategik maqsadlar va vazifalari O'zbekistonning xalqaro va mintaqaviy tashkilotlar doirasidagi ko'p tomonlama diplomatiyasini yanada faollashtirishga qaratilgan.

Shu bilan birga, davlatimiz rahbari tomonidan SHHT makonida zamonaviy va ishonchli energetika infratuzilmalarini kengaytirish, raqamli iqtisodiyotga o'tish, "sun'iy intellekt"ni, ilg'or IT qarorlarni joriy etish, ijtimoiy rivojlanish va himoya sohasida SHHT mamlakatlari hamkorligi bo'yicha "yo'l xaritasi"ni qabul qilish kabi tashabbuslar hamda ularni amalga oshirish mexanizmlari taklif etilgan.

Prezidentimiz Turkiy davlatlar tashkilotining sammitida, - "Mamlakatlarimiz bugungi kunda dunyoning asosiy bozorlariga chiqish hamda Buyuk ipak yo'lini yangi tarixiy sharoitda qayta tiklash uchun qattiq bel bog'lagan. Albatta, so'nggi yillarda Tashkilot doirasida bu sohadagi hamkorlikning huquqiy asoslari mustahkamlanmoqda, raqamli tizimlar ishga tushirilmoqda. Natijada Transkaspiy xalqaro transport yo'lagi orqali yuk tashish hajmi muttasil o'sib bormoqda. Biznes uchun eng ma'qul tariflarni joriy etish ushbu yo'lakning raqobatdoshligi va jozibadorligini keskin oshirishi shubhasiz⁴", - deya ta'kidladi.

⁴ <https://www.gazeta.uz/oz/2024/>.

Mustaqil O‘zbekistonning BMT, MDH, SHHT, JST, Turkiy davlatlar tashkiloti, Islom hamkorlik tashkiloti hamda boshqa mintaqaviy va xalqaro siyosiy, savdo-iqtisodiy hamkorlik tuzilmalari doirasida ishtiroki va ko‘p tomonlama diplomatiyasi nafaqat Markaziy Osiyo, balki dunyoning boshqa mintaqalari, xususan, Yevropa, Amerika, Kavkaz, Janubiy-Sharqiy Osiyo, Arab davlatlari, Hind va Tinch okeani mintaqalaridagi davlatlar bilan savdo-iqtisodiy va investitsiyaviy aloqalarning rivojlanishi va kengayishiga xizmat qiladi⁵.

Mazkur mintaqalar transport-logistika yo‘nalishlarini o‘zaro bog‘lash uchun yangi istiqbollar yaratilmoqda, hududlararo savdoni rivojlantirish bilan birga yangi bozorlarga chiqish, transport yo‘laklarini diversifikatsiya qilish imkoni yaratilmoqda. Natijada nafaqat O‘zbekiston, balki mintaqamiz – Markaziy Osiyo ham ulkan imkoniyatlar va hamkorlik makoni bo‘lib, Sharq va G‘arb, Shimol va Janubni bog‘lovchi mintaqalararo bog‘liqlikning ajralmas va muhim qismiga aylanmoqda. Shularni inobatga olgan holda, xalqaro maydonda kechayotgan murakkab geosiyosiy jarayonlar sharoitida mintaqada tinchlik, barqarorlik va xavfsizlik muhitini ta‘minlash, ahil qo‘shnichilik va o‘zaro manfaatli aloqalarni yanada mustahkamlash, yaqin hamkor xorijiy davlatlar hamda mintaqaviy va xalqaro tashkilotlar doirasida milliy manfaatlarni har tomonlama diplomatiyaning samarali vositalari orqali faol ilgari surish muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Xulosa qilib aytganda, O‘zbekistonning xalqaro maydonda obro‘-e‘tibori oshib bormoqda. Bu, bir tomondan, O‘zbekistonning jahon sivilizatsiyasi beshiklaridan biri ekanligi, ikkinchi tomondan, ajdodlar an‘analariga sodiqlik, ya‘ni xalqlar, davlatlar, millatlar, dinlar o‘rtasidagi tinchlik va barqarorlikni ta‘minlashdagi faolligi bilan belgilanadi. Bularning barchasi istiqlool sharofati bilan xalqimiz turmush tarzining farovonlashib borayotganligidandir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. <https://president.uz>.
2. <http://nhrc.uz/oz/news/ozaro-ishonch-va-manfaatli-aloqalarni-rivojlantirishga-qaratilgan-takliflar-ilgari-surildi>.
3. <https://www.gazeta.uz/oz/2024/>.
4. O‘zbekiston Respublikasining Mustaqil Davlatlar Hamdo‘stligidagi ishtiroki. [Elektron manba]. — URL: <https://mfa.uz/uz/cooperation/international/204/>.

⁵ O‘zbekiston Respublikasining Mustaqil Davlatlar Hamdo‘stligidagi ishtiroki. [Elektron manba]. — URL: <https://mfa.uz/uz/cooperation/international/204/>